

Tiesību prakse/Viedokļi

Vai un kā izpildāms ārvalsts tiesas nolēmums**Ekspertu viedokļi par Uzņēmumu reģistra kompetenci**

Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā (turpmāk – UR) tika saņemts Apvienotās Karalistes Augstākās tiesas Karalienes tiesas departamenta komercietišas 2011. gada 20. aprīļa iesaldēšanas rīkojums (turpmāk – Ārvalsts tiesas nolēmums), kurš ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2011. gada 13. jūnija lēmumu ir atzīts un izpildāms Latvijas Republikā. Pamatojoties uz Ārvalsts tiesas nolēmumu, UR ir saņemts iesniegums ar lūgumu UR to izpildīt, reģistrējot aizlieguma atzīmi komercietišā – atsavināt, rīkoties vai samazināt vērtību kapitālsabiedrību daļām, kurām norādīts patiesā labuma guvējs. Šis fakts raisīja daudz dažādu jautājumu, kuri 5. jūlijā tika apspriesti tieši šim nolūkam sasauktajā UR Konsultatīvās padomes sēdē*. Publicēšanai ir sagatavots šīs sēdes protokola izvilks, bet pilns tā teksts pieejams "Jurista Vārda" elektroniskajā versijā (www.juristavards.lv) vai UR tīmekļa vietnē <http://www.ur.gov.lv/faili/KP%20protokols.PDF>.

Vai UR var reģistrēt nodrošinājuma līdzekli – arestu patiesā labuma guvēja tiesībām?

Aivars Lošmanis, Aigars Strupišs,
Viktors Šadinovs, Jānis Grasis.

Minētie eksperti norāda, ka ir jādefinē jēdziens "patiesā labuma guvējs". Pašlaik nav normatīvā regulējums, vēl jo vairāk – likumdevējs nav paredzējis, ka informācija par patiesā labuma guvēju būtu komercietišā ierakstāmas ziņas. Turklāt nodrošinājuma līdzeklis – aresta uzlikšana – civilprocesa ietvaros nevar tikt īstenots. Civilprocesa likuma 138. panta pirmajā daļā dots prasības nodrošinājumu līdzekļu uzskaitījums, kas ir uzskatāms par izsmēlošu. Izvērtējot konkrētos apstākļus, varētu diskutēt par divu citu līdzekļu piemērotību – Civilprocesa likuma 138. panta pirmās daļas 2. punktā paredzēta iespēja izdarīt aizlieguma atzīmi kustamas mantas reģistrā vai citā publiskā reģistrā, bet 5. punkts paredz aizliegumu atbildētājam veikt noteiktas darbības.

Konkrētajā gadījumā varētu mēģināt piemērot nodrošinājuma līdzekli – aizliegumu atbildētājam veikt noteiktas darbības. Ar Ārvalsts tiesas nolēmumu nav paredzēts izdarīt aizlieguma atzīmes reģistrāciju, bet norādīts, ka līdz tiesas tālākam rīkojumam atbildētājs nedrīkst samazināt aktīvus, īpaši pielikumā norādītos, tātad pienākums tiek uzlikts atbildētājam, bet ne UR.

Legalizējot Ārvalsts tiesas nolēmumu, tas kļūst saistošs Latvijas Republikas jurisdikcijā, kas gan nenozīmē, ka uzliek UR pienākumu veikt konkrētas darbības. Līdz ar to šāds nodrošinājuma līdzeklis nebūtu reģistrējams. Tādēļ konkrētajā gadījumā Latvijā var piemērot tikai otro nodrošinājuma līdzekli – aizliegumu atbildētājam veikt noteiktas darbības, kurš neparedz nekādu ierakstu izdarīšanu publiskos reģistros.

Uģis Grūbe, Ingus Gailums, Lauris Rasnačs.

Norāda, ka iepriekš izskanējusi tiesību interpretācija nav pareiza, jo tās rezultātā izdarāms secinājums, ka Ārvalsts tiesas nolēmums, lai arī tas ir legalizēts Latvijas Republikā, nav saistošs. Ārvalsts tiesas nolēmuma pielikumā ir saraksts ar sabiedrībām, uz kuru kapitāldaļām tas attiecas. Tātad nav šaubu, ka ar konkrēto nolēmumu ārvalsts tiesa ir vēlējusies uzlikt arestu sabiedrību kapitāldaļām. Tā kā Ārvalsts tiesas nolēmums ir izpildāms Latvijas teritorijā, tas ir saistošs arī

UR. Reģistra kompetencē nav to izvērtēt, bet gan izpildīt – reģistrējot norādīto nodrošinājuma līdzekli.

Aivars Paegle precizē, ka UR praksē bijis precedents, kad reģistrēts arests patiesā labuma guvēja tiesībām, saņemot lēmumu no Ģenerālprokuratūras kā kompetentas iestādes. Konkrētajā gadījumā no Ārvalsts tiesas nolēmuma tieši neizriet, vai publiskā reģistra iestādei ir uzlikts pienākums veikt kādas noteiktas darbības.

Viesturs Burkāns skaidro, ka jēdziens "patiesā labuma guvējs" un tā noskaidrošana ir saistīta ar Starptautiskās organizācijas cīņai pret naudas atmazgāšanu (Financial Action Task Force) 40 rekomendācijām, konkrēti 33. rekomendāciju, kas iesaka valsts normatīvajos aktos paredzēt sistēmu, kura uzliek par pienākumu noskaidrot visu juridisko personu patiesā labuma guvējus. Latvijā šo norādījumu līdz šim pilnībā nav izpildījuši.

Patiesā labuma guvēja definīcija ir iestrādāta "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma" 1. panta 5. punktā. Pienākums uzrādīt patiesā labuma guvēju izriet arī no Eiropas Savienības direktīvas 2005/60/EK. Ārvalsts tiesas nolēmums Latvijā ar tiesas nolēmumu ir ticis legalizēts, kas nozīmē, ka tas ir saistošs Latvijas Republikas jurisdikcijā un ir jāpilda. Patiesā labuma guvēja tiesības nevar izlietot cita persona. Tā kā tiesībām nav iespējams uzlikt arestu, jāņem vērā, ka šīs tiesības izriet no īpašuma uz sabiedrības kapitāldaļām. Tā kā reģistrēt nodrošinājuma līdzekli kapitāldaļām ir UR prakse, būtu izdarāms arests kapitālsabiedrību daļām.

Kā rīkoties, ja UR pēc aresta uzlikšanas tiek saņemti dokumenti par izmaiņu reģistrāciju attiecīgās kapitālsabiedrības lietā?

Lauris Liepa, Jānis Kārklīņš, Uģis Grūbe.

Norāda, ka, izvērtējot tiesiskos apstākļus, saskaras divas pretējās intereses – patiesā labuma guvējam ir tiešs atbildības pienākums, bet nominālajiem turētājiem – patstāvīgas prasījuma tiesības.

Ārvalsts tiesas nolēmuma 27.c punktā minēts, ka rīkojums attiecas uz jebkuru personu, kura spēj novērst tādu rīcību vai bezdarbību, ar kuru tiek pārkāpti rīkojuma noteikumi vai veicināta to pārkāpšana. No tā izriet: ja iestādei ir piešķirta noteikta kompetence un, konkrēti, UR kompetencē ietilpst nodrošinājuma līdzekļu reģistrācija, tātad tai ir saistošs un izpildāms Ārvalsts tiesas nolēmums. Rezultātā tiktu aizsargātas trešo personu intereses.

Lai arī ar Ārvalsts tiesas nolēmumu netika uzlikts pienākums UR ierakstīt aizliegumu, tomēr tiesas lēmumā, ar kuru legalizēts Ārvalsts tiesas nolēmums, norādīts, ka izpildei jāpiemēro Civilprocesa likuma 138. panta pirmās daļas 2. punkta

* Sēdē piedalījās: UR galvenais valsts notārs Ringolds Balodis; UR Konsultatīvās padomes locekļi: Aigars Strupišs, Jānis Kārklīņš, Aivars Lošmanis, Brigita Tērauda, Silvija Līce, Santa Glāzniece, Lauris Rasnačs, Ketija Tola, Jānis Grasis, Ingus Gailums, Aigars Kaupe; pieaicinātie eksperti: Lauris Liepa, Viktors Šadinovs, Uģis Grūbe, Kārlis Tračums; Tieslietu ministrijas parlamentārā sekretāre Karīna Korna; Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienesta priekšnieks Viesturs Burkāns; UR Juridiskās nodaļas vadītājs Aivars Paegle u. c.

Tiesību prakse/Viedokļi

noteikumi. Līdz ar to UR, ierakstot nodrošinājumu, izpildītu tiesas nolēmumu. Turklāt viens precedents jau ir bijis, piemērojot nodrošinājuma līdzekli patiesā labuma guvēja tiesībām, pamatojoties uz Ģenerālprokuratūras prokurora lēmumu. Ja arests sabiedrību kapitāldaļām tiks reģistrēts, nebūs iespējams veikt tādas izmaiņas, kas samazina aktīvu vērtību.

**Aivars Lošmanis, Aigars Strupišs,
Viktors Šadinovs, Jānis Grasis.**

Pauž, ka UR loma konkrētajā gadījumā ir pārspilēta. Netiek spriests par nolēmuma tiesiskumu. Tomēr ir jāvērtē, vai tas tieši attiecas arī uz UR kompetenci. Nevar uzskatīt, ka gadījumā, ja UR atsaka reģistrēt nodrošinājuma līdzekli, tas ir arī atteikums izpildīt Ārvalsts tiesas nolēmumu. Reģistrācijai nav kompetences ietekmēt daļu pāreju. Ar minēto reģistrācijas nodrošinājuma līdzekli nevarēs garantēt, ka kapitālsabiedrības aktīvi netiks samazināti.

Ja UR tiktu iesniegts pieteikums izdarīt ierakstu par pamatkapitāla samazināšanu vai sabiedrības reorganizāciju, kas teorētiski varētu samazināt sabiedrības aktīvu vērtību, būtu jāvērtē katrs konkrētais gadījums, tātad arī lēmumu pieņemšanas faktiskie apstākļi, bet UR kompetencē faktisko apstākļu pārbaude neietilpst.

Vai tiesas lēmumu, kurā UR nav uzlikts par pienākumu veikt konkrētas darbības, UR izpildei var sniegt persona vai tas jā dara kompetentām amatpersonām?

Uģis Grūbe, Jānis Kārklīņš, Lauris Rasnačs

Lai arī spriedumā nav uzlikts tiešs pienākums UR to izpildīt, no tā jāgas izriet, ka viena no institūcijām, kas var nodrošināt tā izpildi, ir tieši UR. Tādā gadījumā faktam, kura persona to ir iesniegusi izpildei, nav tiesiskas nozīmes. Ārvalsts tiesas nolēmums būtu izpildāms tādā formā, kādā tiesa to izdevusi, UR nav kompetences vērtēt.

**Aivars Lošmanis, Aigars Strupišs,
Viktors Šadinovs, Jānis Grasis.**

Uzskata, ka Ārvalsts tiesas nolēmumā bija jāietver atsauce, ka tas ir izpildāms kompetentai valsts iestādei. Tā kā šādas norādes nav, Ārvalsts tiesas nolēmums paredz atbildības pienākumu tikai atbildētājam. Ārvalsts tiesas nolēmums UR iesniegts kā informatīvs dokuments, bet tas nav īpaši izpildāms. ■

Informācija

Jaunākie normatīvie akti Latvijā

Šajā tabulā atspoguļoti pagājušajā nedēļā Latvijas Republikas oficiālajā laikrakstā "Latvijas Vēstnesis" publicētie normatīvie akti – Valsts prezidenta izsludinātie likumi un Ministru kabineta pieņemtie noteikumi. Norādīti arī šajā periodā publicētie (un līdz ar to spēkā stājušies) Satversmes tiesas spriedumi, kas, protams, nav normatīvie akti, taču spēka ziņā var tikt pielīdzināti Latvijas Republikas Saeimas pieņemtiem likumiem.

Latvijas Republikas oficiālā laikraksta "Latvijas Vēstnesis" elektroniskā versija (atšķirībā no papīra laikraksta pagaidām tikai ar informatīvu raksturu) – bez maksas: www.vestnesis.lv. Visus Latvijas Republikas normatīvos aktus gan to šobrīd spēkā esošajā konsolidētajā formā, gan vēsturiskajās versijās bez maksas var lasīt valsts SIA "Latvijas Vēstnesis" tiesību aktu vortālā www.likumi.lv. Plašāku informāciju par normatīvo aktu tapšanu, ieskaitot projektu anotācijas, var atrast Saeimas mājaslapā www.saeima.lv un Ministru kabineta mājaslapā www.mk.gov.lv.

Likumi

Nosaukums	Pieņemts	Stājas spēkā	Publicēts
Grozījumi Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā	14.07.2011	11.08.2011	28.07.2011
Grozījumi Augstskolu likumā	14.07.2011	01.08.2011	28.07.2011
Grozījumi likumā "Ārvalstu bruņoto spēku statuss Latvijas Republikā"	14.07.2011	11.08.2011	28.07.2011
Grozījumi Likumā par budžetu un finanšu vadību	14.07.2011	29.07.2011	28.07.2011
Grozījumi Dziesmu un deju svētku likumā	14.07.2011	01.09.2011	28.07.2011
Grozījumi likumā "Par Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijas Republikā"	08.07.2011	11.08.2011	28.07.2011
Grozījumi Elektroenerģijas tirgus likumā	08.07.2011	11.08.2011	28.07.2011
Grozījumi Invalīditātes likumā	08.07.2011	01.09.2011	28.07.2011
Grozījumi Krimināllikumā	08.07.2011	01.10.2011	28.07.2011
Grozījumi Kriminālprocesa likumā	08.07.2011	11.08.2011	28.07.2011
Grozījumi Publiskas personas mantas atsavināšanas likumā	08.07.2011	01.08.2011	28.07.2011
Grozījums Prokuratūras likumā	14.07.2011	11.08.2011	28.07.2011
Grozījumi likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem"	14.07.2011	11.08.2011	28.07.2011
Grozījums likumā "Par valsts sociālo apdrošināšanu"	08.07.2011	01.10.2011	28.07.2011